

МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІНЖЕНЕРНО-ЕНЕРГЕТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Перший проректор

Дмитро БАБЕНКО

« 23 » 06 2023 р

Гарант освітньої програми

Наталя СІРЕНКО

« 23 » 06 2023 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Цивільний захист»

Галузь знань	07 Управління та адміністрування
Спеціальність	072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Освітньо-професійна програма	Освітньо-професійна програма підготовки здобувачів вищої освіти «Фінанси, банківська справа та страхування» другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
Ступінь вищої освіти	Магістр
Семестр	3 семестр
Форма здобуття освіти	денна
Викладач	Курепін Вячеслав Миколайович, кандидат економічних наук, доцент кафедри методики професійного навчання, e-mail - kurepin@mnau.edu.ua

Розглянуто на засіданні кафедри методики професійного навчання

(протокол № 11 від «29» травня 2023 року).

Завідувач кафедри, доцент

Схвалено науково-методичною комісією інженерно-енергетичного факультету

(протокол № 12 від «12» червня 2023 року).

Голова науково-методичної комісії, доцент

Розглянуто на засіданні вченої ради обліково-фінансового факультету

(протокол № 10 від «19» червня 2023 року).

Голова вченої ради, доцент

Каріне ГОРБУНОВА

Ілона БАЦУРОВСЬКА

Олександр БЛІЧЕНКО

Миколаїв
2023

Цивільний захист: доцент Вячеслав КУРЕПІН

Цивільний захист: доцент Вячеслав КУРЕПІН

1. Призначення навчальної дисципліни «Цивільний захист».

Для забезпечення високого рівня якості освіти методика викладання повинна бути направлена не лише на дослідження теоретико-методичних аспектів, а і на готовність молодого фахівця до реалізації знань на практиці. Вагому роль у підготовці молодих фахівців відіграють заклади вищої освіти. Під час навчання молодий фахівець повинен отримати не лише знання, вміння й компетенції, а і практичний досвід. Підходи до навчання й отримання вищої освіти не повинні бути обмежені знаходженням здобувачів вищої освіти в аудиторії. Як відомо, найкраще вчиться людина, якщо її роль активна, коли може бути проявлена ініціатива у вирішенні поставленого завдання, коли розкриваються особистісні якості людини. Особливо актуальним є питання у контексті інтеграції вищої освіти до Європейського освітнього простору, її адаптації до високого рівня конкуренції із європейськими закладами вищої освіти, у тому числі у контексті формування кваліфікованих кадрів для ринку праці. З огляду на суттєвий вплив глобалізаційних трансформацій (соціальна глобалізація), у тому числі у освітньому просторі, експерти Всесвітнього економічного форуму у Давосі сформуvalи ключові навички, якими повинні володіти молоді фахівці з метою успішного працевлаштування, адаптації до умов ринку праці й кар'єрного зростання: комплексне розв'язання проблем; критичне мислення; креативність; взаємодія з людьми; вміння керувати людьми; емоційний інтелект, вміння формувати власну точку зору та приймати рішення; орієнтація на клієнта; вміння вести переговори; гнучкість розуму.

Актуальність формування зазначених навичок пов'язана із тим, що сучасні роботодавці дедалі частіше шукають не просто виконавців, а людей, які готові мислити поза шаблонами. Працівник майбутнього повинен бачити «крізь час» й втілювати у життя ідеї, які до нього ніхто не пропонував. Технологічна грамотність й емоційний інтелект повинні бути доповнені розумінням емоції, намірами й мотивацією людей, вмінням скерувати їх у належне русло. В основу навичок увійшла когнітивна гнучкість або гнучкість розуму – вміння обмірковувати декілька речей одночасно. Саме тому підготовка молодого фахівця у закладах освіти повинна бути налаштована на навчання спілкуванню з людьми, вмінню керувати, розуміти й домовлятися, здатності приймати рішення, генерувати й сприймати креативні ідеї. Майбутнє – це період, коли головною цінністю стає мозок, емоції й розвиток. Сучасність вимагає від фахівця з вищою освітою вчитися і далі на робочому місці, темпи зміни життя в усіх напрямках набирають обертів, і для того щоб встигнути за ним, необхідно постійно адаптуватися.

Отже, якщо молодь має знання і компетенції, які формують її світогляд, власну думку, можливість реалізовувати та експериментувати на практиці, це дасть йому можливість у майбутньому легко змінювати себе залежно від умов середовища у якому він буде знаходитися. Для цього у молоді необхідно розвивати творчий потенціал, можливість мислити, обґрунтовувати поставлені завдання та вирішувати їх. Підвищення вимог до молодого фахівця обумовлена потребами ринку праці, особливо у галузях економіки, які потребують розробки й впровадження нових інноваційних рішень.

Навчальна дисципліна «Цивільний захист» дозволяє розвивати логічне мислення та спонукає до саморозвитку з огляду на динамічність зміни процесів та явищ в усіх галузях та сферах формування відповідальності за особисту та колективну безпеку, усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях, у різних сферах професійної діяльності.

2. Мета навчальної дисципліни.

«Цивільний захист».

Метою навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти системних компетенцій та знань, необхідних для вирішення питань цивільного захисту у відповідній виробничій сфері та повсякденній діяльності, здатності впроваджувати досягнення науково-технічного прогресу та інноваційні проекти, що спрямовані на попередження та відвернення надзвичайних ситуацій на об'єктах суб'єкта господарювання, ліквідацію їх наслідків та оперативне надання допомоги потерпілим. Предметом навчальної дисципліни є управління безпекою людини умовах надзвичайних ситуацій.

Об'єктом навчальної дисципліни є надзвичайні ситуації різного походження, планування заходів по їх відвертанню, попередженню і ліквідації і мінімізації наслідків від них. Об'єктами аналізу можуть бути новітні теорії, методи і технології з прогнозування НС, побудови моделей їхнього розвитку, визначення рівня ризику та обґрунтування комплексу заходів, спрямованих на відвернення НС, захисту персоналу, населення, матеріальних та культурних цінностей в умовах НС, локалізації та ліквідації їхніх наслідків тощо. Ціль і завдання курсу - набуття здобувачами вищої освіти компетентностей адекватно діяти у надзвичайних ситуаціях у мирний і воєнний час; прогнозувати вірогідність настання надзвичайних ситуацій та їх масштаби; запобігати виникненню надзвичайних ситуацій; визначати засоби і способи захисту людей; організовувати і проводити рятувальні та інші невідкладні роботи на об'єктах господарювання, ліквідувати наслідки надзвичайних ситуацій; організовувати заходи з підвищення стійкості роботи об'єктів господарювання; організовувати та управляти системою цивільного захисту на об'єктах господарювання.

Вивчення курсу «Цивільний захист» проводиться на заключному етапі підготовки здобувача вищої освіти і спирається на знання ряду дисциплін: прикладної математики, психології управління, основ екології, безпеки життєдіяльності, правознавства, інженерної екології, основ охорони праці, основ підприємницької діяльності, економіки аграрного бізнесу, тощо.

3. Компетентності.

«Цивільний захист».

Компетентності здобувачів обумовлені освітньою програмою «Фінанси, банківська справа та страхування» й передбачають отримання відповідних результатів навчання, використання методів й форм оцінювання. Програмні компетентності включають інтегральні компетентності, загальні компетентності, фахові компетентності. Програмні компетентності передбачають отримання здатності розв'язувати складні завдання і проблеми у сфері професійної діяльності з безпеки на виробництві, а також у процесі дослідження та здійснення інновацій, що характеризується невизначеністю умов і вимог ринкового середовища. Загальні компетенції передбачають здатності до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. Здобувачі вищої освіти повинні проводити аналіз діяльності суб'єкту ринку (теоретичні знання, методичні засади, практичну навички) з метою прийняття управлінських рішень.

Таблиця № 1. Компетентності здобувачів вищої освіти

Компетентності	Змістовність
Інтегральні	ІК. Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми у професійній діяльності або у процесі навчання у сфері фінансів, банківської справи та страхування, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення

	інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.
Загальні	ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	ЗК3. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
	ЗК4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.
	ЗК6. Навички міжособистісної взаємодії.
	ЗК. 9. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
Фахові	ФК6. Здатність застосовувати міждисциплінарні підходи при розв'язанні складних завдань і проблем у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
	ФК10. Здатність розробляти та впроваджувати заходи для збереження здоров'я та працездатності працівників у конкретних виробничих умовах господарювання, застосовувати поглиблені знання щодо методів та технологій прогнозування надзвичайних ситуацій.

4. Програмні результати.

«Цивільний захист».

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни полягають: набутті здобувачами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання щодо інструментарію моніторингу НС, побудови моделей (сценаріїв) їх розвитку та оцінки їх соціально-економічних наслідків; умов виникнення і розвитку НС та забезпечення скоординованих дій щодо їх попередження на ОГ відповідно до своїх професійних обов'язків; методики з прогнозування та оцінки обстановки в зоні НС, розрахунку параметрів уражальних чинників джерел НС, що контролюються і використовуються для прогнозування, визначення складу сил, засобів і ресурсів для подолання наслідків НС; новітніх досягнень в теорії та практиці управління безпекою у НС; стану готовності підрозділів підприємства до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями та показниками.. Здобувачі вищої освіти повинні навчитися визначати коло своїх обов'язків за напрямом професійної діяльності з урахуванням завдань з ЦЗ; приймати рішення з питань ЦЗ в межах своїх повноважень; проводити ідентифікацію, дослідження умов виникнення і розвитку НС та забезпечення скоординованих дій щодо їх попередження на ОГ відповідно до своїх професійних обов'язків; розробляти і впроваджувати превентивні та оперативні (аварійні) заходи цивільного захисту; забезпечувати якісне навчання працівників ОГ з питань ЦЗ, надання допомоги та консультацій працівникам організації (підрозділу) з практичних питань захисту у НС; оцінювати стан готовності підрозділів підприємства до роботи в умовах загрози і виникнення НС за встановленими критеріями та показниками.

Таблиця № 2. Програмні результати навчання здобувачів вищої освіти

Заплановані результати навчальної дисципліни	Змістовність
	ПРН7. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
	ПРН13. Оцінювати ступінь складності завдань при плануванні діяльності та опрацюванні її результатів.
	ПРН14. Контролювати виконання вимог охорони праці в організації, забезпечувати скоординовані дії щодо запобігання надзвичайним ситуаціям на об'єкті господарювання відповідно до своїх професійних обов'язків.

5. Опис.

«Цивільний захист»

Кількість кредитів ECTS – 3,0

Кількість змістових модулів – 2

Загальна кількість годин – 90,0 год.

Рік вивчення - 2

Семестр – 3

Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Ступень вищої освіти – магістр

Кафедра методики професійного навчання

Форма підсумкового контролю – екзамен.

Ключові слова: навколишнє середовище, проблеми сучасності, антропогенний вплив, безпека, суспільство, загрози, соціальна напруженість, небажані наслідки, цивільний захист.

Keywords: environment, modern problems, anthropogenic impact, security, society, threats, social tensions, undesirable consequences, civil protection.

Календарний план з навчальної дисципліни

Таблиця 3 Темі, розподіл навчального часу, терміни виконання завдань

Змістові модулі курсу			Темі	Розподіл навчального часу			Термін виконання, тиждень	Терміни контрольного заходу
Найменування	Обсяг, кредити	Сума балів		Лекції	Практ.	Самост.		
Змістовий модуль № 1. Основи формування цивільного захисту.	0,46	14,3	Тема № 1. Правові та організаційні основи цивільного захисту.	4	0	10	1-2 Тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,41	14,3	Тема № 2. Моніторинг небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації.	2	2	8	3-4 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,41	14,3	Тема № 3. Структурно-функціональна модель протидії надзвичайним ситуаціям на підприємствах.	2	2	8	5-6 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
Змістовий модуль № 2. Захист населення і тери-торій від надзвичайних ситуацій.	0,41	14,3	Тема № 4. Основні заходи пожежної профілактики, протипожежний і протипожежний захист галузевих об'єктів.	2	0	10	7 тиждень	Поточний контроль по завершенню теми*
	0,45	14,3	Тема № 5. Технічні засоби протипожежного захисту на підприємствах.	4	2	8	8-10 тиждень	Поточний контроль по звершенню теми*
	0,45	14,3	Тема № 6. Прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження.	4	2	8	11-13 тиждень	Поточний контроль по звершенню теми*

	0,41	14,3	Тема № 7. Оцінка інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій.	2	2	8	14-15 тижень	Екзамен період заліково-екзаменаційної сесії
Всього	3,0	60	-	20	10	60	-	-

Примітка: виконання здобувачем індивідуальних завдань за темою дослідження

6. Порядок та критерії оцінювання.

«Цивільний захист».

Вивчення навчальної дисципліни включає: лекційні заняття, практичні заняття, консультації з навчальної дисципліни, самостійну роботу здобувача.

Самостійна робота здобувача включає: опанування навчального матеріалу, проведення наукових досліджень, підготовку наукових публікацій, матеріалів до щорічного круглого столу та міжнародних та всеукраїнських наукових конференцій з актуальних питань безпеки життєдіяльності людини в сучасних умовах, виконання індивідуальних завдань.

Таблиця № 4. Оцінка за змістові модулі, теми за видами виконання завдань

№	Змістові модулі	Кількість заходів	Оцінка в балах		Сума балів	
			min	max	min	max
Змістовий модуль № 1.						
1.	Аудиторна робота					
	Виконання тестових завдань по темах лекційного курсу.	5	4,0	6,0	10,0	15,0
	Захист індивідуальних завдань самостійної підготовки за завданням викладача по темах лекційного курсу.	5	2,0	4,0	5,0	10,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, виступи на конференціях, тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей, студентських наукових робіт.	5	1,2	2,0	3,0	5,0
	Разом по першому змістовому модулю				18,0	30,0
Змістовий модуль № 2.						
1.	Аудиторна робота					
	Виконання тестових завдань по темах лекційного курсу.	5	4,0	6,0	10,0	15,0
	Захист індивідуальних завдань самостійної підготовки за завданням викладача по темах лекційного курсу.	5	2,0	4,0	5,0	10,0
2.	Самостійна і індивідуальна робота, публікації, виступи на конференціях, тематичних «круглих столах», підготовка наукових доповідей, студентських наукових робіт.	5	1,2	2,0	3,0	5,0
	Разом по другому змістовому модулю				18,0	30,0
Разом по двох змістових модулях					36,0	60,0
Екзамен					24,0	40,0
Разом					60,0	100,0

Здобувачі, які набрали менше 36 балів до екзамену з навчальної дисципліни не допускаються. До складання екзамену такі здобувачі можуть бути допущені тільки після того, як наберуть необхідну кількість балів і виконають усі передбачені програмою завдання.

Питання до екзамену з навчальної дисципліни:

1. Загальні відомості про пожежі.
2. Небезпеки для людини в умовах пожежі.
3. Види горіння та їх характеристика.
4. Класифікація пожеж в залежності від виду палаючих речовин і матеріалів.
5. Групи горючості матеріалів і речовин та їх характеристика.
6. Класифікаційна характеристика пожежної небезпеки об'єкта.
7. Ступені вогнестійкості будівель та споруд.
8. Пожежонебезпечні зони та їх характеристика.

9. Вибухонебезпечні зони та їх характеристика.
10. Загальна характеристика газо- пароповітряного вибухонебезпечного середовища.
11. Загальна характеристика газо- пилоповітряного вибухонебезпечного середовища.
12. Протипожежні перешкоди, як спосіб попередження розвитку пожежі.
13. Вуглекислотні вогнегасники: призначення, принцип дії, механізм гасіння.
14. Повітряно-пінні вогнегасники: призначення, принцип дії, механізм гасіння.
15. Порошкові вогнегасники: призначення, принцип дії, механізм гасіння.
16. Водні вогнегасники: призначення, принцип дії, механізм гасіння.
17. Аерозольні вогнегасники: призначення, принцип дії, механізм гасіння.
18. Пожежний інвентар: призначення, характеристика.
19. Пожежний інструмент: призначення, характеристика.
20. Основні елементи автоматичної системи пожежної сигналізації та їх характеристика.
21. Установки водяного пожежогасіння та їх характеристика.
22. Установки пінного пожежогасіння та їх характеристика.
23. Установки газового пожежогасіння та їх характеристика.
24. Установки порошкового пожежогасіння та їх характеристика.
25. Системи протидимного захисту та їх характеристика.
26. Системи оповіщення людей про пожежу і керування евакуацією та їх характеристика.
27. Системи пожежного спостереження та їх характеристика.
28. Природні і штучні водойми: їх використання, підтримання у постійній готовності.
29. Зовнішні мережі протипожежних трубопроводів: призначення, розташування пожежних гідрантів.
30. Внутрішні мережі протипожежних трубопроводів: призначення, розміщення пожежних кранів.
31. Основні засади державної політики, щодо захисту національних інтересів і гарантування в Україні безпеки особи, суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності.
32. Єдина державна система цивільного захисту України: керівництво діяльністю, склад системи.
33. Режими функціонування єдиної державної системи цивільного захисту України, сили цивільного захисту єдиної державної системи.
34. Постійно діюча функціональна підсистема та її ланки: органи управління та координаційні органи.
35. Постійно діюча територіальна підсистема та її ланки: органи управління та координаційні органи.
36. Надзвичайні ситуації, алгоритм класифікації надзвичайних ситуацій.
37. Моніторинг та прогнозування надзвичайних ситуацій: сутність і призначення, основні складові системи моніторингу.
38. Галузевий моніторинг довкілля та його основні показники.
39. Територіальний моніторинг надзвичайних ситуацій.
40. Начальник цивільного захисту об'єкта та його діяльність.
41. Орган управління цивільного захисту об'єкта та його функції.
42. Служби цивільного захисту об'єкта та їх призначення.
43. Превентивне планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів надзвичайних ситуацій.
44. Оперативне (аварійне) планування заходів щодо зниження ризиків і зменшення масштабів надзвичайних ситуацій.
45. Програмно-цільовий підхід при плануванні робіт з попередження і ліквідації наслідків

надзвичайних ситуацій.

46. План цивільного захисту об'єкта, мета та загальна характеристика.
47. План реагування на надзвичайну ситуацію об'єкта, мета та загальна характеристика.
48. План цивільного захисту на особливий період об'єкта, мета та загальна характеристика.
49. План локалізації і ліквідації аварійних ситуацій й аварій об'єкта, мета та загальна характеристика.
50. План підготовки та підвищення кваліфікації керівного складу цивільного захисту об'єкта, мета та загальна характеристика.
51. Зони руйнацій у осередку ядерної поразки.
52. Зони пожеж у осередку ядерної поразки.
53. Забрудненість місцевості радіоактивними речовинами, слід радіоактивної хмари.
54. Характеристика зон радіаційного забруднення при аваріях на радіаційно-небезпечних об'єктах.
55. Зони хімічного зараження в процесі розвитку аварії на хімічно-небезпечному об'єкті.
56. Характеристика зон біологічного зараження.
57. Характеристика осередків біологічного ураження.
58. Запобігання поширенню інфекційних захворювань з осередку біологічного ураження.
59. Масштаб і характер, швидкості та напрями поширення техногенних пожеж.
60. Фази розвитку техногенних пожеж.
61. Принципи радіаційної безпеки та протирадіаційного захисту різних видів діяльності людини.
62. Категорювання осіб, що зазнали опромінювання, особливості опромінення різних категорій осіб.
63. Невідкладні заходи захисту в умовах ранньої фази радіаційної аварії.
64. Довгострокові заходи у період ранньої і пізньої фази радіаційної аварії.
65. Організаційні превентивні заходи щодо зниження масштабів хімічного впливу на об'єкти і території.
66. Інженерно-технічні превентивні заходи щодо зниження масштабів хімічного впливу на об'єкти і території.
67. Захист працівників та службовців підприємств, який дозволяє зменшити наслідки від надзвичайної ситуації.
68. Землетруси та їх головні характеристики.
69. Стихійні лиха, які викликають землетруси, їх характеристика.
70. Ступені руйнування при виникненні небезпечних геологічних процесів і явищ.
71. Початкова фаза гідродинамічної аварії, головний вражаючий чинник.
72. Хвиля прориву греблі та швидкість її поширення, наслідки прориву греблі.
73. Причини руйнування гідротехнічних споруд.
74. Рятувальні роботи при виникненні геологічних процесів і явищ.
75. Невідкладні роботи при виникненні геологічних процесів і явищ.
76. Заходи безпеки у разі прориву штучної греблі, прориву греблі природного водосховища.
77. Заходи запобігання можливих раптових проривів на греблях водосховищ.
78. Рекомендації щодо дій населення в умовах загрози руйнування греблі водосховищ.

7. Політика курсу. «Цивільний захист».

Сучасні глобалізаційні процеси характеризуються суттєвими ознаками транзитивності, які здійснюють відповідний вплив на окремі держави й регіони світу. Посилення негативних проявів (військові конфлікти, екологічні виклики, фінансові ризики, пандемії тощо) спонукали до підвищення рівня соціальної напруги, що засвідчує суттєвість впливу й високий рівень залежності окремих світових систем. Суттєвість впливу глобалізаційних процесів доводить постійна потреба адаптуватися до змін, які відбуваються у політичному, економічному, соціальному, екологічному просторі.

Актуальність тематики, що висвітлюється у навчальному курсі, обумовлює важливість дослідження напрямів гарантування безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві, упередження злочинів й проявів тінізації, визначення можливостей щодо адаптації до глобалізаційних змін й нейтралізації загроз. Розуміння процесів та явищ здобувач опанує під час лекційних й практичних занять, консультацій з навчальної дисципліни.

Самостійна робота є одним з найважливіших компонентів освітнього процесу, що передбачає інтеграцію різних видів індивідуальної та колективної навчальної діяльності, яка здійснюється як під час аудиторних, поза аудиторних занять, без участі викладача, так і під його безпосереднім керівництвом за тематикою навчального курсу. Пізнавальна діяльність здобувачів у процесі виконання самостійної роботи характеризується високим рівнем самостійності та сприяє залученню здобувачів до творчої активності. Основною метою проведення поглиблених досліджень є формування практичних навичок, вміння аналізувати процеси та явища, обґрунтовувати можливі рішення, робити висновки та узагальнювати практичні напрями нейтралізації загроз на різних рівнях (від глобального до локального). Самостійна робота передбачає поетапне засвоєння нового матеріалу, повторення та закріплення, його застосування на практиці. Ефективність самостійної роботи залежить від її організації, змісту, взаємозв'язку та характеру завдань.

«Цивільний захист» – нормативна дисципліна, яка вивчається з метою формування у майбутніх спеціалістів необхідного в їхній подальшій професійній діяльності рівня знань та умінь з правових і організаційних питань цивільного захисту; з питань гігієни моніторингу небезпек, що можуть спричинити надзвичайні ситуації; а також структурно-функціональної моделі протидії надзвичайним ситуаціям на підприємствах АПК; прогнозування обстановки та планування заходів захисту в зонах радіоактивного, хімічного і біологічного зараження; оцінки інженерної обстановки та соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій; активної позиції щодо практичної реалізації принципу пріоритетності захисту здоров'я та життя працівників від надзвичайних ситуацій по відношенню до результатів виробничої діяльності. При вивченні дисципліни використовуються можливості виконання тестових завдань, індивідуальних завдань самопідготовки, творчих робіт, підготовки наукових публікацій, формування доповідей, участі у міжнародних та державних наукових конференціях, щорічних круглих столів з питань актуальних проблем безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві.

Здобувач повинен працювати системно, використовувати аналітичні здібності, вміти працювати з великим масивом інформації, перевіряти достовірність вхідної інформації, проводити дослідження, узагальнювати результати, доводити дієвість власних висновків, обґрунтовувати практичну значимість й можливості використання у практичній діяльності на різних рівнях управління з метою нейтралізації загроз різного характеру та гарантування безпеки життєдіяльності людини в сучасному суспільстві.

У разі запровадження наказом ректора університету **змішаної форми навчання**, вона відповідно до Положення про змішану форму навчання у Миколаївському національному аграрному університеті реалізується у синхронному режимі (оцінювання поточних результатів навчання може відбуватися у асинхронному режимі) і здійснюється у формах: самостійна робота, навчальні заняття, практична підготовка, контрольні заходи. Основними видами навчальних занять за змішаною формою навчання є: лекція, семінар, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації та інші. Отримання навчальних матеріалів, спілкування між здобувачем та викладачем під час змішаної форми забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному режимі. Під час змішаної форми використовується:

- система MOODLE (<http://moodle.mnau.edu.ua/>) – лекційний матеріал, практичні завдання, напрями наукової та творчої роботи, завдання на самостійне опрацювання);
- платформа онлайн-занять ZOOM – для проведення лекційних та практичних занять, консультацій тощо;
- електронний репозитарій МНАУ – для використання інформаційних матеріалів (<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/>);
- спілкування через електронну пошту (kurepin@mnau.edu.ua) та телефонний зв'язок.

8. Інформаційні джерела.

«Цивільний захист».

1. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2019.- 384 с.
2. Михайлюк В.О., Халмурадов Б.Д. Цивільна безпека: Навч. посібник.– К: Центр учбової літератури, 2018.– 158 с.
3. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. Посібн./За наук.ред. Запорожця О.І., -К.: АМУ, 2018, -250с.
4. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. М. Курепін, К. М. Горбунова, В. М. Курепін [та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 266 с.
5. Курепін В. М. Основні завдання об'єднаної територіальної громади щодо побудови системи цивільного захисту // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали ІІМіжнар. наук.-практ. конф., Миколаїв-с.Коблеве, 9 червня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 179-181.
6. Іваненко В.С., Курепін В. М. Місцеві органи влади в умовах воєнного стану: повноваження та співпраця військових адміністрацій з органами місцевого самоврядування // Правові засади організації та здійснення публічної влади : V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 148-150.
7. Буга Р. Р. Реформування місцевого самоврядування з питань захисту населення і територій від негативних наслідків надзвичайних ситуацій, як гарантована безпека людині // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 14-17.
8. Курепін В. М. Особливості формування матеріального резерву та умови використання резервного фонду громади в умовах воєнного стану // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали ІІМіжнар. наук.-практ. конф.,

Миколаїв-с.Коблеве, 9 червня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 82-84.

9. Цивільний захист [Електронний ресурс] : метод. реком. щодо виконання завдань дистанційного навчання під час карантину для студентів денної форми навчання МНАУ з дисципліни "Цивільний захист" освітнього ступеню:"Магістр" / уклад. В. М. Курепін. - Електрон. текст. дані. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - 44 с.

10. Курепін В. М. Зупинимо пандемію: безпека і здоров'я на роботі можуть врятувати життя [Електронний ресурс] / В. М. Курепін : план конспект проведення занять з студентами МНАУ до Всесвітнього дня охорони праці / уклад. В.М. Курепін. - Електрон. текст. дані. – Миколаїв : МНАУ, 2020. – 8 с.

11. Цивільний захист [Електронний ресурс] : курс лекцій / уклад. В. М. Курепін. Миколаїв : МНАУ, 2021. 92 с.

12. Курепін В. М. Історичні аспекти розвитку системи захисту населення та території від надзвичайних ситуацій // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості: матеріали доповідей за результатами проведеного спільного «круглого столу» обліково-фінансовий факультет, інженерно-енергетичний факультет, м. Миколаїв, 9 грудня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 48-52.

13. Русавська В. І., Курепін В. М. Основні напрями державного регулювання ризиками та безпекою: загальні положення, поняття та визначення // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості: матеріали доповідей за результатами проведеного спільного «круглого столу» обліково-фінансовий факультет, інженерно-енергетичний факультет, м. Миколаїв, 9 грудня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 53-55.

14. Іваненко В. С., Курепін В. М. Захист водних ресурсів та джерел водопостачання // Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей з щорічного тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 22 березня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 9-13.

15. Курепін В. М. Війна в Україні: як можна підтримати тривожних людей // Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей з щорічного тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 22 березня 2022 року. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 21-22.

16. Курепін В.М. Управління професійними ризиками на вітчизняних підприємствах // Охорона праці: освіта і практика : матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції викладачів та фахівців-практиків, м. Львів, 12 травня 2022 р. – Львів : ЛДУ БЖД, 2022. – С. 28 – 30.

17. Курепін В.М. Профілактика вірусних хвороб птахів при технології ведення промислового птахівництва // Інноваційно-інвестиційний розвиток аграрної сфери – запорука продовольчої безпеки країни : матеріали міжнародної науково-практичної конференції Міжнародного форуму, м. Миколаїв, 26 травня 2022 р. – Миколаїв : МНАУ, 2022. – С. 48 – 52.

18. Курепін В.М. Актуальні питання реалізації державної політики у сфері цивільного захисту // Актуальні проблеми управління та адміністрування: теоретичні і практичні аспекти : матеріали VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції науковців та здобувачів вищої освіти, м. Кам'янець-Подільський, 6 травня 2022 р. – Кам'янець-Подільський : Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», 2022. – С. 48 – 52.

19. Мазур В. Є. Загальні поняття про хімічні небезпечні та шкідливі виробничі фактори // Глобальні тенденції сучасного світу: соціально-економічні та інформаційно-психологічні

аспекти розвитку суспільства : матеріали тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 18 листопада 2021 року Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 31-34.

20. Курепін В. М. Готовність до надзвичайних ситуацій та умов воєнного стану // Вирішення сучасних проблем технологій та техніки в сільськогосподарському виробництві : зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції № 18, м. Ніжин, 24-25 листопада 2022 р. Ніжин, 2022. С. 93-96.

21. Курепін В. М. Управління силами цивільного захисту в умовах реформування територіальної організації публічної влади в Україні // Правові засади організації та здійснення публічної влади : V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Хмельницький, 17 червня 2022 р. Хмельницький : Хмельницький університет управління та права імені Леоніда Юзькова, 2022. С. 219-221.

22. Курепін В. М., Лотарева Д. В. Забезпечення техногенної безпеки на підприємствах України // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 26-29.

23. Курепін В. М. Формування у громадян компетентностей з питань цивільної безпеки // Психолого-педагогічні аспекти навчання дорослих у системі неперервної освіти : матеріали VIII-ї Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Біла Церква, 15 грудня 2022 р. / за заг. ред. В.С. Кулішова, І.В. Кучерак. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2022. С. 102-107.

24. Курепін В. М., Лотарева Д. В. Екологічні наслідки бойових дій у південних областях України // Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу за результатами проведеного тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 березня 2023 року. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 37-40.

25. Курепін В. М., Лазіс М. Водні питання України в умовах воєнного стану // Захист водних ресурсів - Глобальні виклики, загрози опустелювання територій, міжнародні зобов'язання держав світу : тези доповідей здобувачів вищої освіти та інших учасників освітнього процесу за результатами проведеного тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 березня 2023 року. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 34-36.

26. Іваненко В. С., Курепін В. М. Вплив активних бойових дій на стан довкілля // Green Construction Зелене будівництво : міжнар. наук.-практ. конф.. 13-14 квітня 2023, м. Київ, Київський національний університет будівництва і архітектури. 2023. С. 325-329.

27. Іваненко В. С., Курепін В. М. Солоня вода у водогінних мережах міста – вихід з ситуації чи екологічна проблема // Екологічна і техногенна безпека. Охорона водного і повітряного басейнів. Утилізація відходів : матеріали міжнар. наук.-техн. конф., Харків, 19–20 квіт. 2023 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 32-36.

28. Кудряшова А. Б., Курепін В. М. Водні екосистеми: пряма та непряма шкода біорізноманіттю від інцидентів, пов'язаних з війною // Екологічна і техногенна безпека. Охорона водного і повітряного басейнів. Утилізація відходів : матеріали міжнар. наук.-техн. конф., Харків, 19–20 квіт. 2023 р. / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 44-48.

29. Курепін В. М. Смертельні сюрпризи війни: як мінування території України може

спричинити нещасні випадки // Збереження планети - глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі - EarthDay, м. Миколаїв, 20 квітня 2023 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 10-13.

30. Курепін В.М., Пряслова Н. Чорнобильська катастрофа: факти, події, правда // Збереження планети - глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі - EarthDay, м. Миколаїв, 20 квітня 2023 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С. 17-20.

31. Курепін В. М. Екологічна безпека територій України в зоні бойових дій // Продовольча та екологічна безпека в умовах війни та повоєнної відбудови: виклики для України та світу : мат. Міжн. наук.-практ. конф., секція 2: Післявоєнне відновлення рослинних ресурсів та екологічна безпека країни (м. Київ, 25 трав. 2023 р.). Київ, 2023. С. 523-526.

32. Іваненко В.С. Екологічні проблеми використання та охорона річок басейну Прип'яті // Trans boundary Dniester River Basin Management and EU Integration – Step by Step : Proceedings of the International Conference Chisinau, October 27-28 2022 / editor: П'я Тромбітський; editorial and scientific conference committee: Gheorghe Duca [et al.]. Chişinău: Eco-TIRAS, 2022 (Arconteh). С. 92-96.

33. Іваненко В. С. Потенційні проблеми систем водопостачання міста Миколаєва під час бойових дій // Наукова молодь-2022 : збірник матеріалів X Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих вчених, м. Київ, 15 листопада 2022 р. Київ : КОМПРИНТ, 2022. С. 177-183.

34. Піндера М. В. Захист населення і територій під час надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру громад // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 40-43.

35. Пранович К. О. Охорона земель, інженерно-технічні заходи цивільного захисту та благоустрій територій об'єднаних громад // Інформаційно-психологічна та техногенна безпека: історичні аспекти, особливості захисту суспільства та особистості : тези доповідей за результатами тематичного «круглого столу», м. Миколаїв, 9 грудня 2022 р. Миколаїв : МНАУ, 2022. С. 43-46.

36. Іваненко В. Землетруси, як глобальні природні виклики // Збереження планети - глобальні виклики, загрози, можливості на засадах результативного партнерства : тези доповідей тематичного круглого столу з питань екологічної безпеки до Всесвітнього Дня Землі - EarthDay, м. Миколаїв, 20 квітня 2023 року / Миколаївський національний аграрний університет. Миколаїв : МНАУ, 2023. С.23-25.

37. Іваненко В. С. Захисні споруди: реальний захист населення // Стратегія розвитку міст: молодь і майбутнє (інноваційний ліфт): поствоєнна розбудова : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, квітень 2023 року. Харків : Харківський національний університет міського господарства імені О.М. Бекетова, 2023. С. 341-346.

38. Дідняк А. В. Укритися, неможливо ризикувати: яким у Миколаєві був захист населення під час обстрілів ракетами / наук. керівн. В. М. Курепін // Сталий розвиток міст : матеріали XVI Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції : в 4-х ч. / Ч. 2., 21-22 квітня 2023 року. Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2023. С. 598-602.

9. Інтеграція здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами.

Інклюзивна освіта.

Інклюзивна освіта є системою освітніх послуг, що ґрунтується на принципі забезпечення основного права кожного на освіту, права здобувати її за місцем проживання, що передбачає навчання особистості з особливими освітніми потребами. Інклюзивний підхід – створення таких умов, за яких усі учасники освітнього процесу мають однаковий доступ до освіти, у тому числі здобувачі з особливими освітніми потребами. Одним із головних завдань інклюзії є відгук на широкий спектр освітніх потреб в освітньому середовищі та поза його межами. В основу інклюзивної освіти покладено ідеологію, яка виключає будь-яку дискримінацію, забезпечує однакове ставлення до усіх людей, створює спеціальні умови для осіб з особливими потребами.

Основний принцип інклюзивної освіти полягає у тому, що: усі здобувачі навчаються разом в усіх випадках, коли це виявляється можливим, не зважаючи на певні труднощі чи відмінності, що існують між ними; визнаються і враховуються різноманітні потреби здобувачів шляхом узгодження різних видів і темпів навчання; забезпечується якість освіти для усіх здобувачів вищої освіти через розробку відповідних навчальних планів, прийняття організаційних заходів, розробку стратегії викладання, використання відповідних інформаційно-комунікаційних ресурсів.

Особи з особливими освітніми потребами отримують додаткову допомогу, яка може знадобитися їм з метою забезпечення успішності освітнього процесу та отримання програмних результатів навчання.

Гарантується солідарність, співучасть, взаємоповага, розуміння між усіма учасниками освітнього процесу незалежно від їхніх особливих потреб. Можливості інклюзивної освіти можуть бути реалізовані кожним учасником освітнього процесу.

10. Доступ до матеріалів.

«Цивільний захист».

<https://www.mnau.edu.ua/faculty-energy/kaf-prof/>

<http://moodle.mnau.edu.ua/>

Силабус з навчальної дисципліни
розроблено:

кандидат економічних наук,
доцент кафедри методики
професійного навчання

Вячеслав КУРЕПІН